

Kiss Máté Attila:¹ Irak válaszüton – A 2018-as parlamenti választások értékelése

Vezetői összefoglaló

- A 2018. május 12-i parlamenti választás nagy meglepetésre a Muklada asz-Szadr által vezetett pártkoalíció győzelmét hozta, miközben a várható győztes Haider al-Abbádi miniszterelnök pártszövetsége csak a harmadik helyet érte el. A választások igazi vesztese ugyanakkor a korábbi miniszterelnök Núri al-Málíki, akinek pártszövetsége jelentősen meggyengült.
- Az eredmények egyértelműen azt mutatják, hogy folytatódott a politikai csoportosulások aprózódása, így a legerősebb szereplőként Szadr asz-Szajrún koalíciója is csak 54 parlamenti helyet tudott megszerezni. A kisebbségben lévő kurdok és szunniták további gyengülése ugyancsak egyértelmű, ami fenntarthatja az országot megosztó szektáriánus ellentéteket és ismét teret engedhet a szélsőséges ideológiáknak, mozgalmaknak.
- Muklada asz-Szadr egy – a szektáriánus kereteket meghaladni képes – „nemzeti” kormány felállításán munkálkodik, és késznek mutatkozott a legtöbb fontos szereplővel történő együttműködésre, azonban akár novemberig elhúzódó koalíciós tárgyalásokra számíthatunk.

Több mint három hónap telt el a 2018. május 12-én megtartott iraki parlamenti választás óta, és a szavazatok újraszámolása és az elhúzódó politikai egyeztetések ellenére sem alakult még meg az új kormány. Az iraki Legfelsőbb Bíróság augusztus 19-én ratifikálta a választások eredményét – ezzel elindítva azt a folyamatot, aminek 90 napon belül kormányalakítással kellene zárulnia. Azonban bármely leendő koalíciónak parlamenti többségre – a 329 képviselői helyből 165-re – van szüksége ahhoz, hogy kormányt tudjon alakítani, így a tárgyalások várhatóan (2014-hez hasonlóan ismét) nagyon el fognak húzódní. Az elemzés a választás előzményeit, eredményét és várható hatásait értékeli. Bemutatja, hogy az „Iszlám Állam” elleni küzdelem mellett milyen körülmények játszottak közre a választások megszervezésében és lebonyolításában,² és áttekinti a fennálló iraki gazdasági és társadalmi problémákat, valamint értékeli a biztonsági helyzet változásait.

Politikai helyzet

A 2018. május 12-i választások előtt az iraki kormányzatnak sikerült az elmúlt évekhez képest viszonylag stabil biztonsági helyzetet kialakítania az országban. Moszul 2017-es felszabadítása után az iraki politikában jelenlévő frakciók mindegyike kifejezte saját igényét arra vonatkozóan, hogy magának tulajdonítsa a győzelmet. Az országban továbbra is fennállnak az etnikai és vallási alapú törésvonalak, azonban e tekintetben is megfigyelhetők bizonyos változások. A 2016-os események után 2017-ben is több politikai problémával kellett megbirkóznia az iraki vezetésnek, az ország szuverenitását már nemcsak az „Iszlám Állam” veszélyeztette, hanem a kurd függet-

lenedési törekvés is a korábbinál hangsúlyosabb kihívásként jelent meg. Azáltal, hogy a kurd függetlenségi referendum után határozott fellépést mutatott, Haider al-Abbádi miniszterelnöknek 2017 végére sikerült látszólag erős pozíciót kialakítania az országban, mindamelllett, hogy a nemzetközi közösség is elismerte lépéseinek

¹ Kiss Máté Attila az NKE SVKK szakmai gyakornoka (kissmate468@gmail.com).

² Az elemzés mindvégig az „Iszlám Állam” néven hivatkozik az ISIL/ISIS/Daesh néven is ismert szervezetre.

szükségességét.³ A kurdisztáni légtér lezárásával és Kirkuk visszafoglalásával⁴ sikerült kikényszerítenie, hogy a kurd pártok (elsősorban pedig a Kurdisztáni Demokrata Párt – KDP) feladják aktuális elszakadási törekvéseiket és tárgyalóasztalhoz ülve rendezzék a kialakult helyzetet.

A 2018. május 12-i választások előtti időszak több változást hozott a politikai elitcsoportoknál. A regnáló miniszterelnököt, Haider al-Abbádit és a korábbi miniszterelnököt Núri al-Málikit tömörítő *Dawa* párt kettészakadásával a két vezető saját pártot és listát állított fel a választásokra. Abbádi az „Iszlám Állam” felett aratott győzelmi hangulatot meglovagolva a Győzelem Koalíció (*Nasr al-Iraq*) néven indította el pártját a választáson, amiben szunnita és kurd képviselők is helyet kaptak, míg Málíki a Szövetség a Jogállamért (*Dawlat al-Quanun*) élére állva indult a miniszterelnöki posztért.⁵ A síita csoportosulások között új és vitatott szereplőként jelentek meg a Népi Mozgósítási Erők (PMF)⁶ több milíciájának korábbi vezetői is. Hádi al-Amíri, a Badr Szervezet vezetője mögé felálló politikai erők a Fatah Szövetségben indultak el a választásokon. Rajta kívül további 18, Iránhoz közel álló politikai mozgalom alkotja a PMF-hez kötődő szövetséget, így például az *Asaib Ahl al-Haq* szervezet, melyet az Egyesült Államok nemrég szankciók alá akart vetni.⁷ A szövetség által indított listán több milícia korábbi vezetője van jelen, akik elviekben lemondtak vezetői szerepükről a milíciák élén, azonban a gyakorlatban továbbra is nagy mobilizációs képességgel és jelentős befolyással rendelkeznek a szervezetekben. A szövetség fő ereje a milíciákban rejlik, amelyek magukénak tulajdonítják az „Iszlám Állam” feletti győzelmet, ezzel a lakosság körében meglehetősen népszerűek. A síita pártok között az egyik legkisebb az Ammár al-Hakím vezette *Hikma Koalíció* (Nemzeti Bölcsesség), az Iraki Iszlám Legfelsőbb Tanácsból⁸ kilépett csoport, ami új szereplőként jelent meg a töredezett politikai színtéren. A koalíció nacionalista, a szektariánus politikán túllépő és Iránnal szakítani kívánó politikával célozta meg a fiatal generációt.

Az iraki politikában Szaddám Huszein bukása után meggyengülő szunnita politikai csoportok továbbra is gyenge hatást képesek gyakorolni az iraki politika alakulására, köszönhetően a szektariánus ellentéteknek és a szunniták távolmaradásának a politikai élettől. A szunnita politikai elit válsága az „Iszlám Állam” térnyerésével tovább mélyült. A régi politikai elitekből kiábrándult szunnita szavazók néhol épp a szunnita politikusokat okolják az „Iszlám Állam” által elfoglalt városok elvesztéséért. A szunnita vezetők befolyása a bagdadi kormányzatra továbbra is elenyésző mértékű, mindamellett, hogy a politikai korrupció következtében a szunnita szavazók nagy része elpártolt tőlük.⁹ A választást megelőzően továbbra is a korábbi választásokon induló képviselőjelöltek voltak a meghatározók, például a Mutahidún párt, amit Oszáma al-Nudzsaifji vezet, vagy a szekuláris politikát hirdető Ijád Allávi vezette *Al-Wataniya* (Nemzeti Koalíció), ami egyébként a Száleh al-Mutlak vezette

³ Security Council Press Statement on Iraq, [online], 2017. 09. 21. Forrás: un.org [2018. 06. 22.]

⁴ 2014-óta az „Iszlám Állam” térnyerése után Kirkuk tartományt a kurd pesmégának sikerült a fennhatósága alá vonni. A 2017-es referendumot a kurdok kiterjesztették a vitatott területekre, így Kirkuk kormányzóságára is. Erre válaszlépésként az iraki kormányerők a Népi Mozgósítási Erők (*Popular Mobilization Forces – PMF*) támogatásával támadást indítottak Kirkuk visszafoglalására, és 2 héten belül csekély ellenállással szembenézve sikeresen visszafoglalták a kurdoktól a kőolajban gazdag területet.

⁵ Ibrahim AL-MARASHI: *Iraq elections: A very divided political landscape*, [online], 2018. 02. 05. Forrás: middleeasteye.net [2018. 06. 22.]

⁶ Az „Iszlám Állam” 2014-es térnyerésével Ali al-Szisztáni 2015. június 13-án a szélsőséges szervezettel szembeni mozgósításra szólította fel híveit. A kormányerők 2014-es szétesésével az önkéntesnek állók a meggyengült kormányerők helyett inkább a félkatonai szervezetekhez csatlakoztak, melyek jobb fizetést is ajánlottak. Ezeket a milíciákat tömörítő ernyőszervezet a Népi Mozgósítási Erők (PMF) vagy *al-Hasd al-Shaabi*. A szervezet erői 60–150 ezer fő között mozognak, azonban pontos számokat nem lehet tudni. Bár az iraki alkotmány tiltja a kormányirányítás alá nem eső milíciák létrehozását, Haider al-Abbádi legitímálta a szervezet létezését azáltal, hogy kísérletet tett a szervezetet integrációjára az iraki haderőbe, és mint az iraki hadsereg főparancsnoka, parancsnoksága alá helyezni a szervezetet. Azonban ezek a kísérletek nem bizonyultak elegendőnek, és a szervezetet átható iráni befolyás nagyban megnehezíti a harcosok integrálását az iraki haderőbe. A PMF azáltal, hogy az iraki állami biztonsági erők az „Iszlám Állam” ellen folytatott harcok során rendkívüli mértékben meggyengültek, újabb kihívást jelenthetnek az iraki belső szuverenitásra.

⁷ Ali MAMOURI: *Iraq’s pro-Iran factions shrug off congressional sanctions push*, [online], 2018. 06. 01. Forrás: al-monitor.com [2018. 06. 22.]

⁸ Korábban ismert volt az Iraki Iszlám Forradalom Legfelsőbb Tanácsa (*Supreme Council for the Islamic Revolution in Iraq – SCIRI*) néven is.

⁹ Gareth BROWN: *Iraq’s Sunnis and the 2018 elections*, [online], 2017. 11. 27. Forrás: alaraby.co.uk [2018. 06. 22.]

Al-Arabiya szunnita párttal és más pártokkal koalícióba lépve közös listán indult a választásokon. A választást megelőző időszakban a szunnita pártok kérvényezték annak elhalasztását, mivel az „Iszlám Állam” térnyerésének köszönhetően több, nagyrészt szunniták lakta tartományból menekülni kényszerült a lakosság, így a belső menekültek körében továbbra is a szunniták aránya a legmagasabb, megnehezítve a választáson való részvételt. A nacionalista vonalat meglovagolva azonban pártok sora alakult a tartományi szunnita közösségeken belül. Az „Anbár a mi identitásunk”, a „Bagdad Koalíció”, a „Ninive a mi Identitásunk” és a „Szalaheddin a mi Identitásunk” pártok mind az „Iszlám Állam” elűzése után kialakult helyzetben próbálták összefogni a kormányzóságokban a szunnita lakosságot. A választások előtt látható volt, hogy a terrorszervezet okozta károk a szunniták politikai erejére is rányomják majd a kézjegyüket, és a 2003 óta tartó politikai hanyatlás és válság tovább folytatódik.

A szunniták mellett a kurdok is politikai válságon mennek keresztül – elsősorban a 2017-es, a nemzetközi politikai racionalitást nélkülöző, így sikertelen függetlenségi referendumnak köszönhetően. A nagyobb kurd pártok, így a KDP és a PUK (Kurdisztáni Hazafias Unió) 2014 után ismét külön listákat állított a választásokra, hozzájárulva a kurd szavazatok megosztásához és elaprózódásához. Mindez annak köszönhető, hogy a 2017. szeptember 25-i referendum miatti ellentétek¹⁰ tovább mélyültek a két fél között (a PUK kezdetben nem támogatta a referendumot, és csak a népszavazás napján állt a kezdeményezés mellé), valamint, hogy Kirkuk elvesztése¹¹ után a két kurd párt egymást hibáztatta. A KDP oldaláról olyan vádak érték a PUK-t, hogy pesmerga erőinek visszavonásával átadta a területet az iraki kormánynak és ezzel elárulta a kurdokat, míg a PUK a terület elvesztéséért a KDP-t okolta az előrelátás hiánya és az elhamarkodott referendum miatt. A referendum következtében a KDP és a Kurdisztáni Regionális Kormányzat nem csak a belpolitikai, de ideiglenesen külpolitikai támogatottságát is elvesztette. Ezt fokozza, hogy az iraki központi költségvetés elfogadásával a kurd régió körében 17%-os részesedése 12,67%-ra csökkent, ami hatalmas érvágás a kurd kormányzatnak és tovább mélyíti a központi kormányzat és a kurd régió közti ellentétet.¹²

Az e problémák nyomán fellépő társadalmi elégedetlenség először békés tüntetések formájában nyilvánult meg, amelyek azonban hamar erőszakossá váltak, amelyek során a KDP és a PUK irodáit és rendvédelmi egységeit is támadások érték. A tüntetések során több ember is életét veszttette, valamint legalább nyolcvanán megsérültek, amikor a tüntetők összetűzésekbe keveredtek a kurd titkosszolgálatokkal és fegyveres erőkkel.¹³ Az ellentétek kiéleződésének következtében a két főbb kurd párt úgy döntött, hogy külön listán indulnak a parlamenti választáson, ezzel is tovább mélyítve a politikai válságot. A kisebb kurd pártok, mint a *Gorrán* (Változás), a *Komal* (Kurdisztáni Iszlám Csoport), a Kurdisztáni Iszlám Unió és az Új Generáció pártok mind külön listán indultak május 12-én. Fontos különbség, hogy e kis pártok mindegyike a fiatal generációban látja saját szavazóbázisát, ugyanakkor a KDP-vel vagy a PUK-val ellentétben nem rendelkeznek pesmerga erőkkel, melyek segítségével jobban tudnák érvényesíteni politikai törekvéseiket.

Az országban továbbra is fennálló szektáriánus ellentétek és a politikai vezetőkbe vetett hit egyre fokozódó gyengülésének köszönhetően a már Núri al-Málíki kormányának ideje alatt megkezdődött tüntetéssorozatok Abbádi alatt is folytatódtak, és a választásokig rendszer szintű megmozdulásokra is sor került, amelyek egyaránt célozták az iraki központi kormányt és a kurd regionális kormányzatot. A megmozdulásokat három fő irányvonal határozta meg: a korrupció elleni küzdelem, az úgynevezett *muhasasa* (kvóta alapú) rendszer felszámolása

¹⁰ PÉNZVÁLTÓ Nikolett: [Álomból rémálom? Az iraki kurd függetlenségi népszavazás margójára](#). *SVKK Elemzések*, 2017/27. [online], 2017. 10. 27. Forrás: svkk.uni-nke.hu [2018. 06. 22.]

¹¹ A kurdok számára Kirkuk tartomány elvesztése nem csupán történelmi és kulturális szempontból nagy veszteség, hanem gazdasági téren is. Az olajban gazdag tartomány Irak teljes olajkészleteinek 20%-át rejtí, ami 10 milliárd hordónyi kőolajkészletet jelent. Az olajkészletek fölötti közvetlen rendelkezés elvesztése a regionális kormány bevételeinek drasztikus csökkenését jelenti és a kurd elszakadási mozgalmat is visszaveti.

¹² Ahmed ABOULENEIN, Ahmed RASHEED: [Iraqi parliament approves budget, Kurdish lawmakers boycott vote](#), [online], 2018. 03. 03. Forrás: reuters.com [2018. 06. 22.]

¹³ Erbil Magyar Konzulátus hírek: [Halálos áldozatokkal járó tüntetések a kurdisztáni régióban](#), [online], 2017. 12. 20. Forrás: erbil.mfa.gov.hu [2018. 06. 22.]

és a külföldi hatalmak befolyásának csökkentése. Bár Abbádi próbált reformokat bevezetni a korrupció megfékezése érdekében, azonban gyenge pozíciójának köszönhetően azokat csak kis mértékben tudta sikerre vinni. A *muhasasa* rendszer alapján szektáriánus, illetve etnikai vonalak mentén osztják fel a miniszteri és más vezetői pozíciókat, aminek következtében azokat rendszerint egy adott kisebbség tartja kézben. A leginkább szembeötlő példa erre, hogy a választások után a miniszterelnök mindig a síiták, az elnök a kurdok, a házelnök pedig a szunniták soraiból kerül ki. A külföldi nagyhatalmak befolyása elleni fellépés pedig elsősorban Iránra és az Egyesült Államokra vonatkozott, és a több tízezres tömegeket megmozgató tüntetések során egyre többször hangzott el az „Iran out” vagy az „USA out” rígmus.

A tüntetések élére több alkalommal is Muklada asz-Szadr állt, aki a Szadrista Mozgalmat vezetve több ízben kritizálta hol az amerikai, hol az iráni befolyás mértékét az iraki belpolitikára. A megmozdulások során felszólította Abbádi kormányát a korrupció és a szektáriánus politika felszámolására, valamint a nagyhatalmi befolyás csökkentésére. A tüntetéseket heti rendszerességgel szervezte a mozgalom, és csupán a választások vetettek nekik véget.¹⁴ A tüntetéssorozat kisebb sikereket elérve reformok bevezetésére kényszerítette a kormányzatot, azonban ezeket csak részben hajtották végre a gyakorlatban.¹⁵ A tüntetések igazi ereje abban mutatható ki, hogy a korrupciógyanúba keveredett politikai vezetőket sikeresen tudták elmozdítani a helyükről. Mindemellett a demonstrációkat szervező Szadr jelentős politikai tőkét kovácsolt a tüntetésekből és az általános elégedetlenségből, aminek következtében rendkívül jól szerepelt a parlamenti választásokon, és a korrupción és a szekuláris politikán túllépő politikát hirdetve tudta maga mellé állítani a szavazókat.

A választási rendszer

Május 12-én az iraki polgárok negyedik alkalommal adták le szavazataikat parlamenti választáson azóta, hogy Szaddám Huszein rezsimjét 2003-ban megdöntötte az Egyesült Államok vezette koalíció. Ez volt az első szavazás azt követően, hogy 2014-ben az „Iszlám Állam” hatalmas területeket vont fennhatósága alá az ország északnyugati, nyugati részén.

A választás során a jelöltek 329 parlamenti helyért szálltak versenybe. A Legfelsőbb Választási Bizottság által 2013-ban elfogadott XLV. sz. törvény alapján a 329 helyből 320-at osztanak el az ország 18 kormányzósága között a népesség számarányához mérten, a fennmaradó kilenc helyet a vallási kisebbségek képviselőinek tartják fenn: öt helyet a keresztényeknek, illetve egy-egy helyet a jazidoknak, mandeánusoknak, sabakoknak és a fejli kurdoknak.¹⁶ Az iraki törvények értelmében a képviselőhelyek 25%-át (83 helyet) női jelölteknek biztosítják. Az indulni kívánó jelölteket a Legfelsőbb Választási Bizottság által meghatározott ideig kellett regisztrálni annak érdekében, hogy részt vehessenek a választáson. A 2018-as választásokon összesen 6904 képviselőjelölt indult el 143 párt színeiben.¹⁷ A pártoknak február 10-ig volt lehetőségük regisztrálni a pártkoalícióikat, azonban ezt a határidőt később február 15-re módosították.¹⁸ A végső határidő lejártáig összesen 27 pártkoalíciót regisztráltak, azonban a töredezett politikai rendszer miatt a koalíciók továbbra sem voltak állandók: folyamatok voltak a kilépések és törések a koalíciókból.

¹⁴ [Sadrist Movement suspends weekly protests until elections](#), [online], 2018. 04. 18. Forrás: thebaghdadpost.com [2018. 06. 22.]

¹⁵ [Thousands rally across Iraq behind al-Abadi's reforms; Anbar bloodshed continues](#), [online], 2015. 08. 15. Forrás: japantimes.co.jp [2018. 06. 22.]

¹⁶ Pár hónappal a választás előtt az iraki Legfelsőbb Bíróság arról határozott, hogy az „Iszlám Állam” megszállása alatt a legnagyobb mértékű atrocitásokat elszennedő jazidi kisebbség számára több képviselői helyet kell biztosítani. A korábban egy képviselői hellyel rendelkező kisebbség számára az iraki alkotmányban foglaltak szerint a népességszám méretéhez viszonyítva kell helyet fenntartani. Így az alkotmány 49/1. cikke alapján, ami kimondja, hogy minden 100.000 főre vonatkoztatva egy képviselői hely jut a parlamentben, a jazidi kisebbség számára 5 képviselő helyét kell biztosítani.¹⁶ Noha ez a lépés több lehetőséget biztosított volna a jazidik számára sérelmeik orvoslására és érdekeik képviseletére, a választásokon nem biztosították számukra a plusz képviselői helyeket. [Iraki választási bizottság hivatalos oldala](#), [online], Forrás: ihec.iq [2018. 06. 22.]

¹⁷ Ibrahim SALIH: [27 electoral coalitions approved for Iraq polls](#), [online], 2018.01.16. Forrás: aa.com.tr [2018.06.22.]

¹⁸ Jesse Rose DURY-AGRI: [Electoral Shifts Likely Following Deadline Extension for Candidates](#), [online], 2018. 02. 12. Forrás: understandingwr.org [2018. 06. 22.]

Stratégiai Védelmi Kutatóközpont

NÉZŐPONTOK 2018/1.

Az iraki választások története során ez volt az első alkalom, amit teljes mértékben elektronikus módon bonyolítottak le. A bagdadi kormány összesen 135 millió dollár összértékben vásárolt közel 70.000 szavazógépet.¹⁹ A dél-koreai Miru System által fejlesztett, biometrikus azonosítást alkalmazó gépek azt a célt szolgálják, hogy teljes mértékben ki tudják zárni a választási csalás lehetőségét, míg ezzel egy időben a választás eredményének kihirdetését nagy mértékben felgyorsítják, így a korábbi akár több hetes procedúra helyett az eredmények már a választás után egy nappal elérhetőek lehetnek. A biometrikus azonosítás mellett minden választásra jogosult személynek rendelkeznie kellett választási azonosító kártyával is. Az új rendszer másik célja az volt, hogy a május 10-én szavazó fegyveres erők tagjai ne tudjanak a korábbi évekhez hasonlóan többször szavazni, a korábbi választások során ugyanis többen előbb egyenruhásként, majd pedig civilben is a szavazóurnákhoz járultak.

A szavazásra jogosult közel 24,5 millió főnek május 7-ig kellett átvennie választási kártyáját, azonban ezt a határidőt is ki kellett tolni május 9-ig, mivel több régióban sokan az utolsó pillanatokra hagyták a kártyák beszerzését.²⁰ A választási kártyák bevezetésével kapcsolatban több probléma is felvetődött. Így például kérdéses volt, hogy a belső menekülteknek hogyan lehet eljuttatni a kártyákat, illetve a kártyákkal való kereskedés is felütötte a fejét annak ellenére, hogy az iraki központi kormány figyelmeztetett, hogy ezt akár 15 éves börtönbüntetéssel is szankcionálhatják.²¹

Több forrás hivatkozott arra, hogy egyes pártok bojkottálni akarták az új rendszert. Az iraki parlament Biztonsági és Védelmi Bizottsága, valamint a Legfelsőbb Választási Bizottság is felhívta a figyelmet arra, hogy több párt szabotálni akarja az elektronikus gépeket, ezzel kényszerítve ki a kézi számlálást.²² A választások zavartalansága érdekében az iraki központi kormány úgy döntött, hogy a választások ideje alatt 24 órára lezárja a reptereket és határátkelő helyeket, valamint a belföldi utazást is korlátozta annak érdekében, hogy a biztonságot szavatolja.²³

Az utólagos értékelések alapján a szavazógépek nem váltották be a hozzájuk fűzött reményeket és a választáson több visszaélés is történt, aminek következtében elrendelték a szavazatok újraszámolását. Iraki hírszerző szolgálatok szerint a rendszer nem volt védett a hackertámadások ellen, míg mások szerint nem volt megfelelően átgondolt lépés pár héttel a májusi választások előtt elektronikus rendszerre váltani.²⁴

A helyzet odáig fajult, hogy a választások részeredményeinek nyilvánosságra hozása után Kirkukban tüntetések kezdődtek a szavazatok újraszámolása érdekében, amelyek során a Legfelsőbb Választási Bizottság tagjait is körülvették a tüntetők, és a PUK egyik vezetője felszólította Abbádit, hogy küldjön csapatokat a Legfelsőbb Választási Bizottság tagjainak a védelmére.²⁵ A sorozatos visszaélések és kétes szavazatok miatt a Legfelsőbb Választási Bizottság elrendelte az eredmények újraszámolását, majd június 6-án a 2013-as választási törvény módosítását, ezzel biztosítva az összes szavazat kézzel történő újraszámolását. A döntést azután hozták meg, hogy a bejelentett kifogások alapján több helyen is felmerült és bizonyítható volt a választási csalás tényállása. A legtöbb kifogás vitatott területekről és Kirkukból érkezett, ahol a kisebb kurd pártok az előzetes felmérésekhez képest kirívóan rosszul teljesítettek.²⁶

¹⁹ Raya JALABI, Ahmed ABOULENEIN: [New electronic system to speed up Iraqi election results – elections chief](#), [online], 2018. 04. 23. Forrás: uk.reuters.com [2018. 06. 22.]

²⁰ Sartip OTHMAN: [In pictures: Sulaimani voters rush to obtain voter cards](#) [online] 2018. 05. 08 Forrás: rudaw.net [2018. 06. 22.]

²¹ [Voting forgery penalty to reach 15 years in prison](#), [online], 2018. 03. 30. Forrás: thebaghdadpost.com [2018. 06. 22.]

²² [HEC says political parties defy electronic voting](#), [online], 2018. 04. 06. Forrás: thebaghdadpost.com [2018. 06. 22.] és Hamza MUSTAFA: [Iraq Warns Against Disabling Electronic Polling on Election Day](#), [online], 2018. 05. 06. Forrás: aawsat.com [2018. 06. 22.]

²³ [Iraq to close airports and border crossings during election](#), [online], 2018. 05. 09. Forrás: reuters.com [2018. 06. 22.]

²⁴ [Iraq orders probe after voting machines fail hacking test](#), [online], 2018. 05. 25. Forrás: alarabiya.net [2018. 07. 11.]

²⁵ John J. CATHERINE: [PM Abadi calls for Iraq election recount, citing problems in Kirkuk](#), [online], 2018. 05. 16. Forrás: kurdis-tan24.net [2018. 06. 22.]

²⁶ Fazel HAWRAMY: [Iraq faces uncertainty as parliament orders manual election recount](#), [online], 2018. 06. 08. Forrás: al-monitor.com [2018. 06. 22.]

A választásokat követően az összes párt közül csupán a főbb síita pártok és a két nagy kurd párt ismerte el az eredményeket, míg a többi kisebb síita és kurd frakció a szunnita, valamint türkmén pártokkal együtt megkérdőjelezte azok érvényességét. A szavazatok újraszámolásának elrendelése után június 10-én – szándékos gyújtogatás következtében – kigyulladt Bagdadban az a raktár, ahol a szavazatokat tárolták. A hivatalos információk szerint a tűz nem érintette a szavazatokat, azonban a szavazásnál használt több gép és más felszerelés is megsemmisült.²⁷

A választás eredménye

Az előzetes várakozásokkal szemben a szavazásra jogosultak csupán 44,52%-a ment el szavazni, azaz a közel 24,5 millió főből csupán 10,8 millió.²⁸ Mindez nagyban elmarad a korábbi évektől, és a részvételi arány első ízben esett 60% alá, miközben tartós a folyamatosan csökkenő tendencia.²⁹ Az alacsony részvételi aránynak több oka is lehetséges. A választók már a kampányidőszak alatt több ízben kifejezték kiábrándultságukat az iraki politikával szemben, így például a folyamatos tüntetéssorozatokkal, vagy éppen Abbádi miniszterelnök nyilvános fellépései során.³⁰ Mindemellett több helyen kritizálták a képviselőjelölteket, akik posztereikkel a helyi mártírok képeit letakarva kampányoltak.³¹ Az alacsony részvételi arányhoz az is hozzájárulhatott, hogy kijárási tilalom és útzárak is akadályozták a szavazók eljutását a választókörletekbe. Egyes helyeken, így Bagdad területén a tömegközlekedést is korlátozták, így csak a biztonsági erők és a politikusok gépkocsijaival lehetett eljutni szavazni.

Május 8-án a Legfelsőbb Választási Bizottság bejelentette, hogy a kampányidőszak lezárult, és a választásra jogosultak 76%-a kapta meg a választási kártyáját. Ennek oka részben az volt, hogy többen, főleg a szunnita kisebbség körében, bojkottálták a szavazást, másfelől pedig a több mint kétmillió belső menekült közül csupán 285 ezren regisztráltak a szavazásra.³²

A választást megelőzően több incidens is akadályozta a békés kampányolást. Május 7-én az Új Generáció kurd párt egyik képviselőjét érte támadás, aminek következtében a fején szenvedett el sérüléseket, május 8-án pedig Zajtún al-Dulaimi, az Ijád Allávi vezette Nemzeti Koalíció egyik női tagja menekült meg egy orgyilkos támadása elől 7 kilométerre Bagdadtól.³³ Bár a kampányidőszak alatt több incidens is történt, amelyek célpontjai a választások résztvevői voltak, azonban az iraki kormány által bevezetett kijárási tilalomnak és magasfokú biztonsági ellenőrzéseknek köszönhetően a szavazás napján nem történt semmilyen nagyobb rendzavarás vagy merénylet. A napközbeni alacsony részvétel miatt a Bagdadra kiadott kijárási tilalmat feloldották, valamint az ellenőrző pontokon való átengedést is megkönnyítették a hatóságok annak érdekében, hogy minél többen menjenek el szavazni. A pártok által korábban említett szabotázs akciókra sem került sor végül.

A választás eredményét május 18-án jelentette be a Legfelsőbb Választási Bizottság. Ennek alapján a legtöbb helyet a Muklada asz-Szadr vezette Szajrún koalíció tudhatja magáénak. Mindez óriási meglepetés volt, tekintettel arra, hogy a választásokat megelőzően Haider al-Abbádi regnáló miniszterelnököt tartották favoritnak, legnagyobb kihívójának pedig Núri al-Málikit tekintették. A hivatalos eredmények azt mutatták, hogy a Muklada asz-Szadr vezette Szadrista Mozgalom és az Iraki Kommunista Párt koalíciója, a Szajrún szövetség kapta a legtöbb szavazatot, aminek köszönhetően 54 helyet szerzett a parlamentben. Őt követi a Hádi al-Amíri vezette Népi Mobilizációs Erőkhöz köthető Fatah, 47 elnyert hellyel, majd a Haider al-Abbádi miniszterelnök

²⁷ [Iraq ballot warehouse hit by blaze as country prepares for recount](#), [online], 2018. 06. 11. Forrás: news.sky.com [2018. 06. 22.]

²⁸ Mohammed EBRAHEEM: [Iraq: 44.5 percent of eligible voters cast ballots in parliamentary polls](#), [online], 2018. 05. 13. Forrás: iraqinews.com [2018. 06. 22.]

²⁹ 2010-ben a szavazásra jogosultak 62,4%-a ment el szavazni, míg 2014-ben 60%-os volt a részvétel. Ali MAMOURI: [Iraqi election results shock political class](#), [online], 2018. 05. 14. Forrás: al-monitor.com [2018. 06. 22.]

³⁰ [Empty Hall as Abadi Delivers Speech in Erbil](#), [online], 2018. 04. 26. Forrás: basnews.com [2018. 06. 22.]

³¹ [Uproar as Iraqi candidates replace 'martyr' pictures with election ads](#), [online], 2018. 04. 16. Forrás: rudaw.net [2018. 06. 22.]

³² [Uproar as Iraqi candidates replace 'martyr' pictures with election ads](#), [online], 2018. 04. 16. Forrás: rudaw.net [2018. 06. 22.]

³³ [Iraq Security and Humanitarian Monitor](#), [online], 2018. 05. 10. Forrás: epic-us.org [2018. 06. 22.]

vezette Győzelem Koalíció 42 helyet elfoglalva. Őket a Kurdisztáni Demokrata Párt, illetve a választások egyik legnagyobb vesztese,³⁴ a Nūri al-Málíki vezette Szövetség a Jogállamért követi 25-25 pozícióval.³⁵ Őket kisebb frakciók, a szunnita pártok koalíciói, illetve más kurd pártok követik, míg több egyéni képviselő is helyet szerzett magának, akiknek a kormányalakításkor lehet majd nagyobb szerepe.

Főbb pártszövetségek	Vezetők	Megszerzett mandátumok
Szajrún Szövetség	Muktada asz-Szadr	54
Fatah Szövetség	Hádi al-Amíri	47
Győzelem Koalíció (<i>Nasr al-Iraq</i>)	Haider al-Abbádi	42
Szövetség a Jogállamért (<i>Dawlat al-Qanun</i>)	Nūri al-Málíki	25
Kurdisztáni Demokrata Párt (KDP)	Necsiván Barzáni	25
Nemzeti Szövetség (<i>Al-Wataniya</i>)	Ijád Allávi	21
Nemzeti Bölcsesség Mozgalom (<i>Hikma</i>)	Ammár al-Hakím	19
Kurdisztáni Hazafias Unió (PUK)	Koszrat Raszúl Ali	18
Iraki Döntés Szövetség (<i>Quarar</i>)	Oszáma al-Nudzsaifji	14

1. táblázat: A 2018-as iraki parlamenti választás eredménye. A táblázatban szereplő pártszövetségek mellett további kisebb és újonnan alakult pártok és szövetségek, valamint egyéni jelöltek szereztek mandátumokat alacsony számban.³⁶

2005 (Részvételi arány: 75%)		2010 (Részvételi arány: 62%)		2014 (Részvételi arány: 62%)		2018 (Részvételi arány: 44,52%)	
Koalíció	Mand.	Koalíció	Mand.	Koalíció	Mand.	Koalíció	Mand.
United Iraq Alliance (Egyesült Iraki Szövetség – síita) (Szadrísta Mozgalom (síita), Badr Szervezet (síita), Fadhila / Iraki Virtue Party – Erény Pártja (szekuláris/síita), Islamic Supreme Council of Iraq (ISCI) – Iraki Iszlám Legfelsőbb Tanács (síita), Iszlám Dawa Párt (síita))	128	Dawa (Iszlám Dawa Párt – síita)	89	State of Law Coalition Szövetség a Jogállamért (Iszlám Dawa Párt – síita)	92	Nasr Coalition (Győzelem Koalíció – síita)	42
						State of Law Alliance (Szövetség a Jogállamért – síita)	25
		National Iraqi Alliance (Iraki Nemzeti Szövetség – síita) (Szadrísta Mozgalom, Badr Szervezet, Fadhila, ISCI)	70	al-Muwatin Muwatin Szövetség (ISCI – síita)	29	Fatah Alliance (Fatah Szövetség: PMF, Badr szervezet – síita)	47
						National Wisdom Movement (Nemzeti Bölcsesség Mozgalom – síita)	19
Iraqi Accord Front (Iraki Egyetértés Front – szunnita-iszlamista)	44	Iraqi National Movement / Iraqiya (Iraki Nemzeti Mozgalom – szekuláris / non-szektáriánus) (szunnita kispártok + Iraki Accord Front, Iraki List, National Iraqi Dialogue)	92	al-Ahrar (Szadrísta Mozgalom – síita)	28	Forward Coalition / Sairoon (Szadrísta Mozgalom – síita, Iraki Kommunista Párt)	54
						National Alliance / al-Wataniya (Nemzeti Szövetség – szekuláris) (korábban Iraqiya)	21
Iraqi List (Iraki Lista – szekuláris/síita)	25			Mutahidun (Reform Koalíció – szunnita) (korábban Iraqiya)	23	Quarar (Iraki Decision) Alliance (Arab Szövetség – szunnita)	14
National Iraqi Dialogue Front (Iraki Nemzeti Párbeszéd Front – non-szektáriánus)	11			al-Arabiya Coalition (Arab Koalíció – szunnita) (korábban Iraqiya)	9		
Kurdistan Alliance (Kurdisztáni Szövetség)	53	Kurdistan Alliance (Kurdisztáni Szövetség)	43	Kurd pártok (PUK, KDP, Gorrán)	62	Kurd pártok (PUK, KDP, Gorrán)	48

2. táblázat: A 2005 óta tartott parlamenti választások választási koalícióit és eredményeit nyomon követve egyértelműen látható a szunnita politikai erők felaprózódása és a kurdokkal együtt pozícióvesztésük, ezzel párhuzamosan az ugyan-csak töredező síita szereplők politikai súlyának (összesített parlamenti mandátumaik számának) növekedése.³⁷

³⁴ Míg a 2010-es választáson 92 helyet sikerült elnyernie, addig a 2018-as választás során már csak 25 helyet tudhat magának a Nūri al-Málíki vezette pártkoalíció.

³⁵ Anthony H. CORDESMAN: [Helping Iraq Help Itself: Turning the Iraqi Election into a Strategic Asset](#), [online], 2018. 05. 14. Forrás: csis.org [2018. 06. 22.]

³⁶ Az adatok forrása: Jessa Rose DURY-AGRI – Patric HAMON: [Braeking Down Iraq's Election Results](#), [online] 2018. 05. 24. Forrás: Institute for the Study of War [2018. 07. 11.]

³⁷ A táblázat 2014-ig terjedő elemeinek forrása: ETL Alex: [Irak belső válsága](#). *SVKK Nézőpontok*, 2014/1. [online], 2014. Forrás: svkk.uni-nke.hu [2018. 07. 11.], 2., a kiegészítő adatok forrása: DURY-AGRI – HAMON: i.m

A jelenlegi iraki törvények értelmében a hivatalos eredmény bejelentésétől számítva 90 nap áll a rendelkezésre, hogy megalakuljon az új kormány úgy, hogy a 329 fős parlamentben a kormányalakító koalíció minimum 165 fős többséget tud szerezni. Mivel májusban egyik párt sem szerzett abszolút többséget, majd az újrászámolás nyomán az iraki Legfelsőbb Bíróság csak augusztus 19-én ratifikálta a választások eredményét, a kormányalakítási procedúra hosszan folytatódó tárgyalásokat és új esetleges politikai koalíciók felállítását vetíti előre. Muktada asz-Szadr az eredmények májusi kihirdetése után szinte egyből kifejezte hajlandóságát a többpárti együttműködés iránt, kiemelve azonban, hogy a Núri al-Málíki tömörülésével nem kíván koalícióra lépni. Mivel asz-Szadr nem indult képviselőként – megőrizve azt a hagyományt, hogy vallási vezetők nem vállalnak politikai pozíciót az iraki belpolitikában – ezért nagy valószínűséggel a jelenleg is regnáló Haider al-Abbádi fogja ismét betölteni a miniszterelnöki pozíciót, amennyiben a koalíciós tárgyalások sikerrel zárulnak és sikerül többséget kialakítani.

Mindezt nagyban segítheti, hogy június 12-én a Muktada asz-Szadr vezette Szajrún és az Ammár al-Hakím vezette Fatah szövetség bejelentette együttműködési szándékát, ezzel kialakítva a legnagyobb blokkot a parlamentben. Mindemellett a Szadr vezette Szajrún szövetség megállapodást kötött további két pártkoalícióval, így az Ijád Allávi vezette Al-Wataniya és az Ammár al-Hakím vezette Nemzeti Bölcsesség Mozgalommal.³⁸ A négy párt együttesen 141 parlamenti hellyel rendelkezik, így már csak 24 mandátumra van szükségük a kormányalakításhoz. Mivel a nagyobb kurd pártok, így a KDP és a PUK hajlandóságot mutatnak a koalícióhoz való csatlakozásra, a velük együttesen megszerzett 43 hellyel (de akár a KDP által hozott 25 hellyel) már létrejöhetne a kormányzáshoz szükséges többség.

Gazdasági és társadalmi helyzet

Az ország gazdasági mutatói tekintetében relatív javulás tapasztalható a megelőző évekhez képest. A költségvetési hiány az olajárak emelkedésének és a kormány által bevezetett megszorító intézkedéseknek köszönhetően a GDP 2,2%-ára csökkent 2017-ben. Bár a nagy arányú hitelfelvétel és az adósságaranciák kibocsátása az államadósság GDP-hez viszonyított arányát a 2014-es 32%-ról 2016-ra 64,4%-ra emelte, ám a fiskális konszolidációnak és az olajárak viszonylagos növekedésének köszönhetően ez az érték 2017-re 58% alá csökkent.³⁹ Mindemellett pedig az államadósság további csökkentése és az újjáépítési folyamat finanszírozása érdekében az iraki Központi Bank 2017 augusztusában 1 milliárd dollár értékben bocsátott ki értékpapírokat.

Az ország gazdaságának motorja továbbra is az olajipar marad, ami Irak exportjának közel 100%-át teszi ki, és a központi kormány bevételeinek 90%-a ebből az ágazatból folyik be. Ennek köszönhető az is, hogy a kőolaj világpiaci árának drasztikus zuhanása 2014 óta nagymértékben befolyásolta az ország bevételeit. Míg 2013-ban az ország olajexportból származó bevételei elérték a 89 milliárd dollárt, 2014-ben ez 59 milliárd dollárra esett vissza.⁴⁰ A kőolaj világpiaci árának növelése és stabilizálása érdekében a legnagyobb kitermelőket csoportosító OPEC-nek 2017-re sikerült lépéseket tennie azzal, hogy 2016-ban elfogadták és 2017 január elsejével életbe léptették az Algériai Megállapodást, amelynek alapján a tagállamok csökkentették olajkitermelésüket, azaz a kínálatot, ezzel növelve az olaj világpiaci árát. Az árnövekedés pozitívan hatott az iraki olajgazdaságra is, ami ennek köszönhetően – noha a kitermelés területén 3,5 %-os visszaesést produkált – 46%-os bevétel növekedést mutatott 2016-hoz képest.⁴¹ Ráadásul az olajkitermelés stabilizálásához nagyban hozzájárult Kirkuk tartomány visszafoglalása az „Iszlám Államtól”, majd a Kurd Regionális Kormányzattól.

³⁸ Sadr allies with Fatih, says alliances with Wataniya and Hikma remain, [online], 2018. 06. 12. Forrás: rudaw.net [2018. 06. 22.]

³⁹ Iraq Economic Monitor: From War to Reconstruction and Economic Recovery, [online], 2018. Forrás: worldbank.org [2018. 06. 22], XI.

⁴⁰ Joseph SASSON: Iraqi Oil prices and Economic Management, [online], 2016. 03. 23. Forrás: dohainstitute.edu.qa [2018. 06. 22.]

⁴¹ Iraq Economic Monitor: i.m., 5.

Az „Iszlám Állam” legyőzését követően az elsődleges figyelem az ország újjáépítésére koncentrált. Fejlesztési szereplők becslései szerint az országnak körülbelül 88–100 milliárd dollárra van szüksége az újjáépítés finanszírozásához,⁴² amiknek fő célja a harcokban szinte teljesen megsemmisült Moszul vagy épp Ramádi és Tikrit több ezer lakóházának a helyreállítása.⁴³ A lakóházak mellett az infrastrukturális beruházások, az alapvető szükségleteket kielégítő szolgáltatások biztosítása, és a harcok utáni lőszer- és aknamentesítés is mind része a költségeknek. Az újjáépítési munkálatok finanszírozása érdekében 2018 februárjában nemzetközi donorkonferenciát rendeztek Kuvaitban, amelyen végül 76 ország, 51 fejlesztési alap, 107 helyi, regionális és nemzetközi NGO és majdnem 2000 privát szereplő képviselője vett részt.⁴⁴ A konferencia eredményeképp az iraki várakozásokhoz képest az újjáépítéshez szükséges közel 100 milliárd dollárnak csupán az egyharmadát (30 milliárd dollár) sikerült elérni, és ezeket a felajánlásokat is inkább hitelek és beruházások formájában folyósítanák majd, ami részben annak köszönhető, hogy a nagyfokú korrupció miatt a nemzetközi szereplők bizalmatlanok az iraki kormánnyal szemben. A hitelek és beruházások általi segélyezés további célja, hogy a donorok kísérletet tegyenek Irak segélyfüggőségének csökkentésére, felgyorsítva ezzel a fejlesztések ütemét. Bár a várakozásokhoz képest a felajánlott összeg nagyban elmarad a szükségestől, Haider al-Abbádi iraki miniszterelnök sikeresnek ítélte a konferenciát, és reményét fejezte ki a megkezdett projektek folytatása iránt.⁴⁵ Mindemellett az iraki kormány 2016. július 7-én az IMF-fel kötött készenléti megállapodásának (*Stand-By Arrangement*) folyósítása továbbra is folyamatos. A megállapodás értelmében a Nemzetközi Valutaalap 5,34 milliárd dollár hitelt nyújt az ország gazdasági reformprogramjának teljesítéséhez a 2016-2019-es időszakra. A kölcsön a reformok mellett a közalkalmazottak fizetésére és a kőolaj alacsony világpiaci árának kompenzálására nyújtott támogatást, valamint biztosítja az adósságállomány fenntartható szinten tartását is.⁴⁶

Az iraki szegénységi ráta ugyanakkor 2014-óta folyamatos emelkedést mutat. Noha 2013-ban sikerült 20% alá csökkenteni, azonban az „Iszlám Állam” térnyerésével jelentős visszaesés következett e tekintetben, különösen a terrorszervezet irányítása alatt álló területeken, ahol ez az arány megduplázódott; így egyes tartományokban, mint például Szalaheddin, Dijála, Ninive, Anbár és Kirkuk, a lakosság 20-45%-a mélyszegénységben él.⁴⁷ A problémát még tovább fokozza, hogy ebben a belső és külföldre menekültek nem szerepelnek. Ezek a területeken a munkanélküliségi ráta is kétszerese a más, az „Iszlám Állam” térnyerése által nem érintett területekének. A Világbank becslései alapján az ország lakosságának közel 15%-a munkanélküli volt 2017-ben, ami összesen közel 2,5 millió főt tesz ki.⁴⁸

Noha közel 3,6 millióan térhettek vissza korábbi lakóhelyükre és az „Iszlám Államtól” felszabadított területekre 2018 márciusáig, azonban a belső menekültek száma továbbra is 2,6 millió fő. A UNICEF adatai szerint 4 millió ember továbbra is aktív segélyezésre szorul. Az újjáépítés kezdete ellenére továbbra is közel 630.000 belső menekült él sáttortáborokban és további 265.000 ember kritikus állapotú menedékhelyeken (például megromlott épületekben vagy rosszul felszerelt sáttortáborokban). Törökország iraki beavatkozása, a Szindzsár régióban végrehajtott műveletei miatt a belső menekültek visszaáramlása egyes területeken lelassította és meg is állította a visszatérési tendenciát, főleg a jazídi kisebbség által lakott területeken.⁴⁹

⁴² Az iraki Nemzeti Beruházási Bizottság egy listát adott ki, melyen 157 kritikus újjáépítési és fejlesztési projektet vázolt fel, amire azonnal 100 milliárd dollár külső beruházás lenne szükséges.

⁴³ SZALAI Máté, WAGNER Péter: [Irak Moszul után, a választások előtt \(1.\) A biztonsági helyzet és az újjáépítés kérdései](#), [online], 2018. 04. 06. Forrás: kki.hu [2018. 06. 22.]

⁴⁴ Omar SATTAR: [Conference for Iraq draws investors instead of donors](#), [online], 2018. 02. 23. Forrás: al-monitor.com [2018. 06. 22.]

⁴⁵ SATTAR: i.m.

⁴⁶ [IMF Executive Board Approves US\\$5.34 billion Stand-By Arrangement for Iraq](#), [online], 2016. 07. 07. Forrás: imf.org [2018. 06. 22.]

⁴⁷ Iraq Economic Monitor: i.m., 7.

⁴⁸ Iraq Economic Monitor: i.m., 10.

⁴⁹ Törökország a PKK ellen folytatott terrorizmus elleni harcra hivatkozva hajtott végre légitámadásokat az iraki és szíriai határ közelében. [Unicef Iraq Humanitarian Situation Report](#), [online], 2018. március Forrás: Unicef.org [2018. 05. 16.]

A biztonsági helyzet

Az „Iszlám Állam” visszaszorulásával és legyőzésével a biztonsági helyzet stabilizálódott, ugyanakkor a terror-szervezet több területen továbbra is fenyegetést jelent.⁵⁰ A főbb katonai műveletek befejeztével az amerikaiak vezette nemzetközi koalíció 2018. április 30-án bejelentette katonai műveleteinek felfüggesztését, illetve, hogy deaktiválja iraki szárazföldi erőinek parancsnokságát.⁵¹ A koalíciós szárazföldi erők visszavonásával és az országban állomásozó amerikai csapatok csökkentésével fokozatosan az iraki haderő és rendvédelmi szervek kezébe kerül vissza az ország és a lakosság védelmének feladata. Az elmúlt évben a fegyveres erőknek is jutó védelmi kiadások újból emelkedtek. Az „Iszlám Állam” ellen folytatott műveletek legintenzívebb időszaka után a 2015-ös 9,5 milliárd dollárról 2016-ra 5,9 milliárd dollárra csökkent, majd 2017-re 7,2 milliárd dollárra nőtt az iraki védelmi költségvetés.⁵²

Az „Iszlám Állam” elleni harcokban megerősödő PMF új kihívásokat jelent az iraki kormányzat erőszak-monopóliumának érvényesítésében. Noha Abbádi kísérletet tett a milíciákat tömörítő szervezet iraki hadseregbe történő integrálására, ez csak részben sikerült, és a fegyveres csoportok továbbra is korábbi vezetőik parancsait fogadják el. Ez legjobban a kurd függetlenségi referendum utáni események során mutatkozott meg. Abbádi a népszavazás után parancsot adott az iraki haderőnek, hogy a PMF-fel együttműködve vonuljanak be Kirkuk tartományba és szorítsák ki onnan a Kurdisztáni Regionális Kormányzat pesmerga erőit. Miután a művelet hamar sikerrel járt, Abbádi 2017. október 18-án elrendelte, hogy a fegyveres erők vonuljanak ki a területről és az ellenőrzést adják át a belbiztonsági, terrorelhárítási és helyi rendőri erőknek, azonban a PMF egyes milíciái ezt nem teljesítették.

Bár az „Iszlám Állam” legyőzésében mindhárom fél (az iraki hadsereg, a PMF milíciák és a pesmerga) egy oldalon vett részt, az ellentétek a közös ellenségkép megszűnése óta ismét felszínre kerültek. Az ENSZ jelentései alapján mind az iraki biztonsági erők, mind a fegyveres milíciák atrocitásokat követtek el a civil lakosság sérelmére, köszönhetően részben annak, hogy az iraki kormány több alkalommal kollektív büntetéseket alkalmazott az „Iszlám Állam” feltételezett támogatóival szemben.⁵³ A kialakult helyzetben sok család kényszerült újbóli menekülésre és lakóhelyének elhagyására, mivel folyamatos fenyegetés érte azokat, akik a feltételezések alapján valamilyen módon támogatták a terrorszervezetet.⁵⁴

Konklúzió

Az iraki választások utáni első meglepetést követően úgy tűnik, hogy bár jelentős problémák merültek fel a választás tisztasága körül, azonban a fontosabb szereplők és a választásokon sikeresen teljesítő pártkoalíciók többsége hajlandóságot mutat az együttműködésre és a problémákon való túllépésre egyaránt. A Muklada asz-Szadr vezette pártkoalíció egyelőre – a korábbi évek során hangoztatott ígéretkehez híven – próbál túllépni a szektáriánus politikán és egy, a legtöbb fontos szereplőnek helyet adó „nemzeti” kormány felállításán munkálkodik. A választás arra is rámutatott, hogy az irakiak belefáradtak a szektáriánus ellenségeskedésbe és egyre inkább hajlandóságot mutatnak olyan pártok és pártkoalíciók támogatására, melyek képesek alternatív politikai programokat hirdetni ezzel szemben. Összességében az is megállapítható, hogy a síita politikai elit továbbra is domináns helyzetben van az országban, amit a szunnita politikai elit válsága és a kurd pártok teljes megosztottsága egészít ki. A továbbra is fennálló társadalmi, gazdasági és biztonsági problémák ugyanakkor már középtávon is alááshatják az elmúlt évben stabilabbá vált helyzetet.

⁵⁰ A terrorszervezet elsősorban a biztonsági erők tagjait célozza folyamatos támadásokkal Dijála, Kirkuk és Anbár tartományokban.

⁵¹ [Iraq Security and Humanitarian Monitor](#), [online], 2018. 05. 03. Forrás: [epic-usa.org](#) [2018. 06. 22.]

⁵² [Military expenditure by country, in constant \(2016\) USD](#), [online], 2018. Forrás: [sipri.org](#) [2018. 07. 08.]

⁵³ SZALAI – WAGNER: i.m.

⁵⁴ Mohamed MOSTAFA: [U.N. to Iraq: halt “collective punishment” for suspected IS affiliates](#), [online], 2017. 07. 17. Forrás: [iraqnews.com](#) [2018. 06. 22.]

Stratégiai Védelmi Kutatóközpont

NÉZŐPONTOK 2018/1.

A szavazatok újraszámolása miatt az új kormány megalakulása augusztus közepe helyett várhatóan novemberre tolódik. Mindemellett az Irak déli részein kitört tüntetések is tovább késleltethetik a folyamatot, mivel Muktdada asz-Szadr a tárgyalások beszüntetését kérte addig, amíg a tüntetők követelésit nem teljesítik.

Stratégiai Védelmi Kutatóközpont NÉZŐPONTOK 2018/1.

Az „SVKK Nézőpontok” 2010 óta a Kutatóközpont külső munkatársainak tematikus szakpolitikai elemzéseit, értékeléseit közreadó, illetve a Központ munkatársainak szubjektívebb szakmai véleményét közlő időszakos kiadvány.

Az NKE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont független szakpolitikai kutatóintézet, a kiadványaiban megjelenő elemzések, álláspontok, vélemények nem feltétlenül tükrözik a szerkesztőség vagy a kiadó véleményét. Az elemzésben foglalt információk, adatok, megállapítások tájékoztatás céljából készültek.

Kiadó: Nemzeti Közzolgálati Egyetem

Szerkesztés és tördelés:
Bazsó Márton, Csiki Varga Tamás

A kiadó elérhetősége:

1581 Budapest, Pf. 15.

Tel: 00 36 1 432-90-92

E-mail: svkk@uni-nke.hu

© Kiss Máté Attila, 2018

© Nemzeti Közzolgálati Egyetem, 2018